

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Prezenta traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Această traducere nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea indicația cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul acestui document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Notă de informare privind jurisprudența Curții Nr. 113

Noiembrie 2008

Demir și Baykara c. Turciei - 34503/97

Hotărâre 12.11.2008 [GC]

Articolul 11

Articolul 11-1

Libertatea de asociere

Decizia de a interzice funcționarilor municipali să constituie un sindicat și anularea cu efect retroactiv a unui acord colectiv de muncă: *violări*

În fapt: Reclamanții sunt președintele sindicatului Tüm Bel Sen și unul din membrii săi. Scopul oficial al sindicatului, fondat în 1990 de mai mulți funcționari din diverse localități, a fost de a promova un sindicalism democrat în sprijinul aspirațiilor și revendicărilor membrilor săi. În 1993 sindicatul a încheiat cu un consiliu local un acord colectiv de muncă care reglementa toate aspectele ce țin de condițiile de muncă ale angajaților consiliului, inclusiv salarizarea, alocațiile și serviciile de asistență socială. Considerând că cealaltă parte nu și-a onorat anumite obligații prevăzute în acord - în special cele financiare - sindicatul a depus o acțiune în instanțele civile turcești împotriva consiliului. Judecătoria de sector i-a dat câștig de cauză după ce a constatat că deși nu existau prevederi legale specifice care să recunoască dreptul sindicatelor fondate de funcționari publici de a încheia acorduri colective de muncă, această lacună urma a fi suplinită cu tratatele internaționale, cum ar fi convențiile Organizației Internaționale a Muncii (OIM), ratificate deja de Turcia, și care în virtutea Constituției erau direct aplicabile în dreptul intern. Cu toate acestea, în luna decembrie a anului 1995, Curtea de Casație a decis că, în lipsa legislației care ar reglementa acest domeniu, libertatea de a se afilia la sindicate și de a purta negocieri colective nu putea fi exercitată. Curtea de Casație a precizat că, în momentul în care sindicatul a fost constituit, legislația turcă în vigoare nu permitea funcționarilor publici să fondeze sindicate. Ea a decis că Tüm Bel Sen nu a căpătat personalitate juridică din momentul constituirii și, prin urmare, nu avea capacitatea de a iniția acțiuni în justiție.

În urma unui audit la Consiliul Local efectuat de Curtea de Conturi, membrii Tm Bel Sen au fost nevoii să ramburseze veniturile suplimentare pe care le-au obinut în baza acordului colectiv de muncă anulat.

În drept: Articolul 11 - *Dreptul reclamanților în calitatea lor de funcionari publici locali de a fonda sindicate:* Restrngerile impuse celor trei grupuri menionate în Articolul 11, i anume membrilor forelor armate, ai poliiei sau ai administrației de Stat, trebuie nterpretate de o manieră restrictivă i, prin urmare, trebuie să se limiteze la "exercitarea" drepturilor în cauză. Aceste restrângeri nu trebuie să afecteze esena dreptului de a se asocia. Mai mult dect att, este de datoria Statului în cauză să demonstreze legalitatea restrângerilor impuse în privina dreptului de a fonda sindicate. n plus, funcionarii publici locali, care nu sunt implicai în administrarea afacerilor Statului ca atare, nu pot fi, în principiu, considerai drept "membri ai administrației de Stat" i, respectiv, din acest considerent nu li se poate limita dreptul de a se asocia i constitui sindicate. Aceste consideraii sunt sprijinite de majoritatea celor mai importante instrumente internaționale i de practica Statelor Europene. n consecin, "membrii administrației de Stat" nu pot fi exclui din domeniul de aplicare a Articolului 11. n cel mai rău caz autoritile pot să le impună "restricii legale" n conformitate cu Articolul 11  2. n cazul de faa însă, Guvernul nu a reuit să demonstreze în ce măsură natura funciilor exercitate de către reclamani permite ca acetia să fie considerai drept "membri ai administrației de Stat" pasibili de asemenea restrângeri. Articolul 11 este deci aplicabil în cazul reclamanților.

innd cont de efectele combinate ale aciunilor i inaciunilor autoritilor statului în cazul de fa, cauza poate fi examinată att din punctul de vedere al ingerinei Statului prt în exercitarea drepturilor reclamanților garantate de Articolul 11, ct i din perspectiva omisiunii autoritilor de a-i onora obligaiile pozitive pentru a se asigura că acele drepturi ale reclamanților erau respectate. Curtea a ales să examineze această parte a cauzei din punctul de vedere al ingerinei în exercitarea drepturilor reclamanților, în acelai timp innd cont i de obligaiile pozitive ale Statului.

n cazul de faa nu s-a demonstrat faptul că restricia categorică de a constitui sindicate impusă funcționarilor publici în baza legislației turceti în vigoare la momentul faptelor, corespundea unei necesiti sociale imperioase. La acel moment dreptul funcționarilor publici de a constitui sindicate i de a li se afilia, era deja recunoscut în tratate internaționale, att universale ct i regionale. Dreptul lor de a se asocia era de asemenea recunoscut la modul general de către toate Statele Membre ale Consiliului Europei. Convenția Nr. 87 a OIM, care este documentul fundamental ce garantează pe plan internațional dreptul funcționarilor publici de a constitui sindicate, era deja aplicabilă în mod direct în dreptul intern în virtutea Constituiei Statului Turc, Statul confirmnd, prin aciunile sale ulterioare (modificarea Constituiei i a hotrrilor judectoreti) dorina sa de a recunoate dreptul la asociere al funcționarilor publici. De asemenea, Turcia a semnat în 2000, cele două tratate ale Naiunilor Unite prin care se recunoate acest drept. Or, în pofida acestor evoluii în dreptul internațional, autoritile turceti nu au reuit, la momentul respectiv, să le garanteze reclamanților dreptul de a constitui un sindicat, din două motive de bază. n primul rnd, după ratificarea Convenției Nr. 87 a OIM în 1993, organul legislativ turc nu a modificat legislația în vederea reglementării punerii în aplicare a acestui drept pn în 2001. n al doilea rnd, în timpul perioadei de tranziie, Curtea de Casație nu a acceptat soluia propusă de Judecătoria de Sector, soluie care avea la bază evoluțiile din dreptul internațional, oferind în schimb o nterpretare restrictivă i formalistă a legislației interne cu privire la constituirea entitilor juridice.

Astfel, efectul interpretării restrictive a Curții de Casație combinat cu inacțiunea organului legislativ între 1993 și 2001, au împiedicat Guvernul turc să-și îndeplinească obligația de a garanta reclamanților drepturile lor sindicale, aceasta nefiind "necesar într-o societate democratică".

Concluzie: violare (unanim)

Anularea unui acord colectiv de muncă aplicat pe parcursul ultimilor doi ani: Evoluția jurisprudenței Curții cu privire la conținutul dreptului la asociere consacrat în Articolul 11 este marcată de două principii directoare: pe de o parte, Curtea ia în considerare ansamblul măsurilor pe care Statul în cauză le-a întreprins în vederea asigurării libertății sindicale, ținând cont de marja sa de apreciere; pe de altă parte, Curtea nu acceptă restrângerile care afectează elementele esențiale ale libertății sindicale, elemente fără de care acea libertate ar fi lipsită de conținut. Aceste două principii nu se contrazic ci sunt corelate. Această corelație presupune că Statul Contractant în cauză, fiind în principiu liber să decidă asupra măsurilor pe care urmează să le întreprindă în vederea respectării prevederilor Articolului 11, este, în același timp, obligat să țină cont de elementele pe care jurisprudența Curții le consideră drept esențiale.

Din jurisprudența Curții în forma în care este ea la momentul adoptării prezentei hotărâri pot fi desprinse următoarele elemente esențiale ale dreptului de a se asocia: dreptul de a constitui și de a se afilia la sindicate, interzicerea acordurilor de monopol sindical și dreptul sindicatului de a convinge angajatorul să asculte ceea ce are a spune în numele membrilor săi. Această listă nu este finalizată ci, din contra, este în continuă schimbare, adaptându-se la evoluția relațiilor de muncă. Astfel, limitarea drepturilor trebuie interpretată în mod restrictiv, de o manieră care să asigure o protecție practică și efectivă a drepturilor omului.

În ceea ce ține de dreptul la negociere colectivă, având în vedere evoluțiile din dreptul muncii atât în plan național cât și internațional și luând în considerare practicile Statelor Contractante în domeniu, revizuiindu-și jurisprudența, Curtea a stabilit că dreptul la negociere colectivă cu un angajator a devenit, în principiu, unul din elementele esențiale ale "dreptului de a constitui și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale" prevăzut de Articolul 11 al Convenției, subînțelegându-se că Statele își păstrează libertatea de a-și organiza sistemul de o așa manieră încât, dacă este cazul, să poată recunoaște un statut special pentru sindicatele reprezentative. Ca și alți angajați, funcționarii publici, cu excepția unor cazuri foarte specifice, trebuie să beneficieze de astfel de drepturi, fără însă a prejudicia efectele oricărei "restrângeri prevăzute de lege" care ar putea fi necesar de a fi impusă "membrilor administrației Statului", categorie din care reclamanții din acest caz nu fac parte totuși.

Deja la momentul faptelor, sindicatul TİM Bel Sen beneficia de dreptul de a se angaja în negocieri colective cu patronatul. Acest drept constituia unul din elementele inerente dreptului de a se angaja în activități sindicale, așa cum este el garantat acestui sindicat de Articolul 11 al Convenției. Negocierile colective și contractul colectiv de muncă încheiat în urma lor, care timp de doi ani a reglementat toate relațiile de muncă în cadrul consiliului local cu excepția unor chestiuni financiare, a constituit pentru acest sindicat un mijloc esențial de promovare și apărare a intereselor membrilor săi. Lipsa legislației necesare pentru a da efect prevederilor tratatelor internaționale din domeniul muncii deja ratificate de Turcia și hotărârea Curții de Casație din 6 decembrie 1995 bazată pe această lipsă, care a dus la anularea cu efect retroactiv a acordului colectiv de muncă, au constituit o ingerință în dreptul reclamanților de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

Mai mult decât atât, mai multe elemente indicau asupra faptului că negarea dreptului reclamanților funcționari publici de a negocia colectiv și de a convinge administrația să

încheie un contract colectiv de muncă, nu corespundea unei "necesități sociale imperioase". Dreptul funcționarilor publici de a putea în principiu să negocieze colectiv, era recunoscut prin tratate internaționale, atât universale cât și regionale, și de către majoritatea Statelor membre ale Consiliului Europei. În plus, Turcia a ratificat Convenția OIM Nr. 98, principalul instrument de protecție internațională a dreptului muncitorilor de a negocia colectiv și încheia acorduri colective de muncă - un drept care era aplicabil sindicatului reclamantilor.

Curtea a ajuns la concluzia că anularea cu efect retroactiv a acordului colectiv de muncă nu era "necesară într-o societate democratică".

Concluzie: violare (unanim).

Articolul 41 - EUR 20,000 reprezentantului sindicatului TİM Bel Sen, Dni Baykara, pentru dauna morală, sumă pe care urmează să o transmită sindicatului; EUR 500 pentru Kemal Demir pentru toate daunele solicitate.

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Acest rezumat redactat de Grefă nu obligă Curtea.

Apăsați aici pentru [Notele de informare referitoare la jurisprudență](#)

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012.

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă nicio responsabilitate pentru calitatea acesteia. Ea poate fi descărcată din baza de date a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din orice altă bază de date căreia HUDOC i-a transmis acest document. Traducerea poate fi reprodusă în scopuri necomerciale cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime împreună cu indicația de mai sus privind drepturile de autor și referința la Fondul Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei. Orice persoană care intenționează să utilizeze fragmente din prezenta traducere în scopuri comerciale este rugată să contacteze adresa următoare: publishing@echr.coe.int

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int